

Неразказаната история на Георги Йоанну - тютюнотърговецът, който направил първия киносалон в Хасково „Модерен театър“

Сряда, 26 Октомври 2022

Община Хасково и РИМ Хасково разказваме неразказаната история на

ТИХИЯ ТЪРГОВЕЦ ГЕОРГИ ЙОАННУ

Тютюнотърговецът, който направил първия киносалон в Хасково „Модерен театър“

Поредницата „Будителите на Хасково“ е посветена на 1 ноември – Ден на народните будители

Сред първите големи тютюнотърговци в Хасково от втората половина на XIX в., заели особено място в стопанския живот на града, се нареждат братята Панайот и Георги Йоанну. Отдалечеността във времето и липсата на запазени спомени у потомците, не дава информация за ранните години от техния живот. Двамата братя, заедно със сестра си, без съмнение били сред българите-гъркомани в града, а сестра им се омъжила за поп Дойко – свещеник от църквата на гърчеещите се българи в града „Св. Архангели Михаил и Гавраил“. Търговските им дела ги отвеждали нерядко по пазарите на империята и след Освобождението. През последното десетилетие на XIX в., братята Панайот и Георги Йоанну, се захванали с тютюневата търговия, със сериозни намерения и много пари. Водещата фигура в търговските дела бил Георги Йоанну, запомнен от съвременниците си като „тих и мълчалив, интересуващ се изключително от търговията си и от покупка на имоти и земи“. До ден днешен потомците пазят спомена за известния търговец, който имал толкова големи и многобройни имоти от Стара Загора до Кърджали, че било възможно да ги обикаля само яздейки кон.

Къщата на братята Йоанну се издигала в българската махала, в съседство с известния в миналото гъркоман х.Ставри Примов. През годините те създали свои семейства. Георги Йоанну се оженил за гъркиня – Калиопи и с нея отгледали единствената си дъщеря Хриши.

Повече от 30 години успешна търговия, наредили Георги Йоанну сред най-богатите хасковци от края на XIX и първото десетилетие на XX в. Грижата за фирмените сметки и счетоводството, той поверил на племенника си Захария Попдойков, който от младежка възраст, след като завършил образованието си в Пловдив, поел като счетоводител фирмата и водел без прекъсване нейните сметки до края на дейността ѝ.

Още през 80-те години на XIX в. Панайот и Георги Йоанну купили голям чифлик в местността „Балакли дере“ и наред с търговията, развивали и чифликчийството. По-малкият брат Георги пътувал непрекъснато в Харманлийския и Кърджалийския край, оглеждал и пазарял тютюните, установявал контакти с производители и събирал мостри. След като добре се ориентирал в обстановката, Г. Йоанну заминал за Солун – тогавашен център на търговията с ориенталски тютюни и предложил на тютюневата фирма Commercial Compagny of Salonica Limited /„Комерсиал Салоника Лимитед“/ да доставя тютюни от двата окръга. Той успял да договори изгодни условия, но директорът не приел предложението да открие склад в Хасково. Вместо това, фирмата се ограничила само в изкупуване на обработени тютюни от Г. Йоанну като частно лице. Но началото било поставено и през следващите 25 години Г. Йоанну се утвърдил като един от най-влиятелните тютюнотърговци на своето време.

През 1899 г. в Хасково пристигнал представител на известната австроунгарска тютюно̀търговска фирма „Херцог“, което предизвикало сериозни притеснения у Г. Йоанну и той съобщил в Солун за появата в града на европейска конкуренция. В отговор получил нареждане спешно да търси място за строеж на склад.

Закупил вече един парцел в центъра на града за кантора и къща, Г. Йоанну го отстъпил за строителството на тютюнев склад и отворил официално представителство на гръцката фирма „Комерсиал“, със седалище в Солун. Съревнованието между двете фирми – европейската „М. Л. Херцог и Сие“ и местното представителство на солунската фирма „Комерсиал“, с капитали на един от най-мощните експортъори на ориенталски тютюни в Европа, положили началото на европейската традиция в тютюневата промишленост на града. Представявана от Георги Йоанну, за няколко години фирма „Комерсиал“ разраснала производството си и увеличила броя на заетите работници. Дълги години той успешно купувал, обработвал и продавал тютюни на вътрешния и международния пазар, от името на солунската фирма и бил един от най-големите тютюно̀търговци в региона до началото на 20-те години. Наред с търговските си дела и вероятно не твърде далече от идеята за ново доходоносно начинание, се проявил и интересът му към настъпващата тогава мода на кинематографа. В Хасково вече били показвани отделни кинопрожекции и като най-подходящо място за тази цел, се оказал читалищният салон над градския хамам, който през голяма част от годината бил използван и за складиране и обработване на тютюни. По това време в София тютюно̀търговците Карло А. Вакаро, създател на тютюневия консорциум и директорът на голямата фирма „Херцог“ Аладар Оттай-Остерайхер отворили няколко киносалона за прожекции на филми. Киномодата се разпространила бързо из страната. **В Хасково се оказва, че първи отворил врати за новото изкуство тютюно̀търговецът Георги Йоанну. Той преустроил едно от складовите си помещения в киносалон с името „Модерен театър“, който години наред събирал зрителите за кинопрожекции. Киносалонът оцелял чак до 60-те години на ХХ в., но вече под името кино „Заря“.**

В началото на 20-те години Хриши /1901-1951 г./, единствената дъщеря на Г. Йоанну, се сгодила за Райко Бодуров – първороден син на полк. Константин Бодуров от Хасково. Хриши и Райко се оженили в Хасково около 1920 г. и заминали за Франкфурт, където тя учела пиано, а той завършвал архитектура.

През 1927 г. Георги Йоанну починал и оставил всичките си имоти и търговската фирма на дъщеря си Хриши и своя зет Райко Бодуров. Внушителната търговска империя на Георги Йоанну се оказала трудна за управление и скоро след смъртта му, Райко Бодуров започнал да разпродава част от имотите, а семейството се установило в София. За да продължат разностранната търговска дейност на Г. Йоанну, в която били ангажирани много имоти и пари, те регистрирали през 1933 г. Търговско индустриално акционерно дружество „Арда“, в което участвали, наред с пряката наследница Хриши, и двамата братя Бодурови – Райко и Любомир. Дружеството включвало няколко предприятия: сапунена фабрика „Български домашен сапун“, голям чифлик, електрическа централа „Тракия“, магазин за електрически уреди и части „Светлина“. Още на следващата 1934 г. в дружеството влизат като акционери фирмите „Трамонтели“, „Шимон & Бенмайер“ и „Сименс“. След смъртта на Райко Бодуров през 1938 г., Хриши продължила да продава бащините си имоти, като с много грижа подбирала купувачите, за да не бъде съсипано направеното с усърдие и стопански усет от големия търговец, а да отиде в ръцете на честни и способни търговци. През 1943 г. Хриши Бодурова прекратила дейността и закрила дружеството.

Заради притежаваните през годините имоти и предприятия, и развивана индустриална дейност, съдбата на наследниците на Георги Йоанну – сем. Бодурови след 9-ти септември 1944 г. се оказала нелека. Някои от тях потърсили спасение в емиграция, други останали в България, приели жестоката съдба на „бивши хора“ – невидими и отхвърлени от тогавашното общество.

По-големият син на Райко и Хриши – Георги бил студент в Германия по време на войната и когато съветската армия окупира България и дошлите на власт български комунисти установили управлението си, той не се върнал в родината, а заминал за САЩ. Там след упорит труд и вероятно проявени добри търговски качества, наследени от дядо му Георги Йоанну, достигнал до високи позиции в американското автомобилостроене, като се издигнал до поста на един от заместник-директорите на заводите „Форд“. По-малкият му брат останал в България, бил изключен от университета и за да си изкарва прехраната до пенсионирането си работил като шофьор.

Другият син на полк. К. Бодуров – военният летец Савко Бодуров, след като завършил през 1931 г. военното училище, достигнал до чин майор във въздухоплавателния полк, инструктор във въздухоплавателната школа и адютант на ген. Айрянов, командир на ВВС до 9 септември 1944 г., през 1946 г. бил уволнен от армията. Едва 38-годишен, образован, но лишен от възможност да работи своята

професия, за да изкарва прехраната си станал майстор-ключар в София. Третият син на Бодурови – Любомир, завършил електроинженерни науки в Германия, завърнал се в Хасково и под негово ръководство в града била изградена електроразпределителната система и предприятието „Енергоснабдяване“, в което той работил до пенсионирането си.

Автор: д-р Веселина Узунова

Гл. уредник в РИМ Хасково и автор на книгата

„Неразказаните истории на хасковските търговци и индустриалци“

снимка: РИМ Хасково